

บทสรุปผู้บริหาร

การประชุมศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข
กรณี หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก ปี ๒๕๖๘ ครั้งที่ ๑/๒๕๖๘
วันจันทร์ที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๘ เวลา ๑๔.๓๐ - ๑๖.๑๕ น.

ณ ห้องประชุมศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข (PHEOC-1)

ชั้น ๗ อาคาร ๕ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และส่วนภูมิภาค ณ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

กระทรวงสาธารณสุข โดยกองสาธารณสุขฉุกเฉิน ได้จัดประชุมศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยมีนายแพทย์วีรุฒิ อิมสำราญ รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข เป็นประธาน พร้อมด้วยนายแพทย์ธิตติ แสงธรรม รองอธิบดีกรมอนามัย และผู้แทนจากกรมอนามัย กรมการแพทย์ กรมควบคุมโรค กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมสุขภาพจิต กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก คณะกรรมการอาหารและยา และกองต่าง ๆ ของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อติดตามสถานการณ์หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก การดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข พร้อมทั้งติดตามเฝ้าระวังสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. สถานการณ์และผลการดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข

๑.๑ สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ณ วันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๖๘ พบว่า มีจังหวัดที่มีค่าฝุ่นอยู่ในระดับมีผลกระทบต่อสุขภาพ (สีแดง) ๑ จังหวัด คือ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดที่มีค่าฝุ่นอยู่ในระดับ เริ่มมีผลกระทบต่อสุขภาพ (สีส้ม) ๓๗ จังหวัดที่มีค่าฝุ่นอยู่ในระดับปานกลาง (สีเหลือง) ๑๕ จังหวัด จังหวัดที่มีค่าฝุ่นอยู่ในระดับดี (สีเขียว) ๑๗ จังหวัด และจังหวัดที่มีค่าฝุ่นอยู่ระดับดีมาก (สีฟ้า) ๖ จังหวัด

๑.๒ คาดการณ์สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ๗ วันข้างหน้า ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ระหว่างวันที่ ๓๑ มกราคม - ๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๘ สถานการณ์ค่าฝุ่นละอองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และกองสาธารณสุขฉุกเฉินได้มีการจัดทำรายงานเฝ้าระวังและการทำงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข กรณี หมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็ก ๒๕๖๘ (Dashboard) โดยรวบรวมข้อมูลจากการรายงานประจำวันของจังหวัดที่รายงานเข้ามา

๑.๓ ผลการดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข กรณี หมอกควันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ๕ มาตรการ ดังนี้

๑) มาตรการที่ ๑ เตรียมพร้อมศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข เนื่องจากสถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) ของประเทศไทยมีค่าเกินมาตรฐานในหลายพื้นที่ จึงต้องมีการเปิดศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินฯ เพื่อเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ ปัจจุบันมีจังหวัดเปิดศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินฯ ๒๐ จังหวัด สำนักงานเขตสุขภาพเปิดศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินฯ ๓ เขตสุขภาพ และมี ๓ เขตสุขภาพที่ค่าฝุ่นเกินมาตรฐานในหลายจังหวัดแต่ยังไม่เปิดศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินฯ คือ สำนักงานเขตสุขภาพที่ ๕, ๖ และ ๘ ทั้งนี้ ขอให้ผู้บริหารพิจารณาเปิดศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินฯ ตามแนวทางที่กระทรวงกำหนดไว้

๒) มาตรการที่ ๒ การประชาสัมพันธ์เชิงรุกและสร้างความรอบรู้ภัยสุขภาพ ดำเนินการสื่อสารประชาสัมพันธ์เชิงรุก สร้างความรอบรู้ On Air/Online/on Ground และสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาชนในระดับพื้นที่ มีการดำเนินการแล้ว ๖๙ จังหวัด และส่วนกลางมีการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับฝุ่นละออง (PM_{2.5}) เมื่อวันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๖๘ โดยมีการแถลงข่าวทุกวัน เวลา ๑๔.๐๐ น. โดยโฆษกกระทรวงสาธารณสุข และจัดตั้งสายด่วนเพื่อตอบปัญหาประชาชน ๑๔๗๘ (กรมอนามัย) และ ๑๔๒๒ (กรมควบคุมโรค)

๓) มาตรการที่ ๓ การดูแลประชาชนกลุ่มเสี่ยงในชุมชน ปัจจุบันทีมปฏิบัติการดูแลสุขภาพประชาชนกลุ่มเสี่ยงในชุมชนแล้ว ๓๓ จังหวัด และอยู่ระหว่างดำเนินการ ๔๓ จังหวัด โดยมีการดูแลสุขภาพเชิงรุกในกลุ่มเด็กเล็ก ๑๑๒,๐๒๗ ราย ผู้สูงอายุ ๔๔๒,๖๙๔ ราย หญิงตั้งครรภ์ ๘,๕๒๕ ราย ผู้มีโรคหัวใจ ๖,๘๙๐ ราย และผู้มีโรคระบบทางเดินหายใจ ๒๖,๒๙๕ ราย

๔) มาตรการที่ ๔ การให้บริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ดำเนินงานขยายและยกระดับบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขในการดูแลสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) โดยเปิดคลินิกมลพิษและคลินิกเวชกรรมสิ่งแวดล้อม ๕๘ จังหวัด อยู่ระหว่างดำเนินการ ๑๘ จังหวัด คลินิกมลพิษออนไลน์ ๑๗๗ แห่ง และมีช่องทางระบบนัดหมายล่วงหน้าผ่านแอปพลิเคชันหมอพร้อม ๘๖ แห่ง และดูแลป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพกลุ่มเปราะบาง มีการจัดทีมปฏิบัติการดูแลสุขภาพกลุ่มเปราะบาง โดยมีการสนับสนุนหน้ากากอนามัย มุ้งสูฝุ่นให้กลุ่มเสี่ยงโดยเฉพาะบ้านของผู้ป่วยติดเตียงหรือหอพักผู้ป่วยในโรงพยาบาลที่ทำการระบบปิดไม่ได้ จำนวน ๑,๓๔๐ ชุด ใน

จังหวัดพื้นที่เสี่ยงสูง ๓๕ จังหวัดและมีแผนการกระจายในเขตสุขภาพที่ ๑, ๒, ๓, ๔ และ ๘ จำนวน ๓๗,๕๖๙ ชุด และให้บริการห้องปลอดฝุ่น ๕,๓๙๖ ห้อง และมีผู้มารับบริการ ๑๗,๓๒๘ ราย

๕) มาตรการที่ ๕ การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เวชภัณฑ์ สนับสนุนหน้ากากอนามัย ๑๘๐,๘๐๐ ชิ้น และหน้ากาก N95 ๑,๐๙๖,๗๐๐ ชิ้น ให้แก่หน่วยบริการสาธารณสุขสำหรับดูแลป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนและกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๖๗ และรายงานสำรองหน้ากากในส่วนภูมิภาค มีเพียงพอต่อการสนับสนุนต่อเนื่อง ๒ เดือน

๒. รายงานผลการดำเนินงานตามข้อสั่งการนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

๒.๑ กรมอนามัย เปิดศูนย์ปฏิบัติการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมรองรับภาวะฉุกเฉิน กรมอนามัย (HPEHOC) พร้อมสั่งการทีมปฏิบัติการด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม (ทีม SEhRT) ลงพื้นที่ดูแลประชาชน มีการขยายผลการดำเนินงานห้องปลอดฝุ่นและมุ้งสูฝุ่น ๕,๖๖๕ ห้อง (เพิ่มขึ้น ๗๔๕ ห้อง) และการสื่อสารสร้าง ความรอบรู้ มีการสั่งทีมปฏิบัติการลงพื้นที่ให้คำแนะนำการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) และอบรมพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่/ แกนนำชุมชนที่เกี่ยวข้อง และการสื่อสารสร้างความรอบรู้ผ่าน Social media (Infographic/ Clip VDO / TV)

๒.๒ กรมควบคุมโรค ดำเนินการเฝ้าระวังที่เกี่ยวข้องกับการรับสัมผัสฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน และการรายงานข้อมูลผู้ป่วย ๔ กลุ่มโรค ประกอบด้วย ๑) กลุ่มโรคทางเดินหายใจ ๒) กลุ่มโรคหัวใจและหลอดเลือด ๓) กลุ่มโรคผิวหนังอักเสบ และ ๔) กลุ่มโรคตาอักเสบ โดยทำการเฝ้าระวังประชาชนผู้ได้รับสัมผัสฝุ่น PM_{2.5} ที่เข้ารับบริการในสถานพยาบาล จากระหัสโรค (ICD-10) Z581 (Exposure to air pollution) โดยใช้ช่องทางการเฝ้าระวังโรคผ่านระบบ HDC กระทรวงสาธารณสุข และผ่านระบบ Digital Disease Surveillance (DDS)

๒.๓ กรมการแพทย์ ดำเนินงานคลินิกมลพิษออนไลน์ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๓ - ปัจจุบัน มีผู้ใช้บริการคลินิกมลพิษออนไลน์ ๕,๐๒๖ ราย และข้อมูลการประเมินอาการผ่านคลินิกมลพิษออนไลน์ตามอาการ ระหว่างวันที่ ๒๐ - ๒๖ มกราคม ๒๕๖๘ มีผู้ใช้บริการ ๑,๓๒๐ ราย เมื่อเปรียบเทียบกับค่าฝุ่นในพื้นที่ พบว่ามีผู้ใช้บริการมากที่สุดในสำนักงานเขตสุขภาพที่ ๔, ๕ และ ๑๓

๒.๔ สำนักสุขภาพดิจิทัล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินงานการเปิดระบบนัดหมายออนไลน์เข้าคลินิกมลพิษผ่านหมอพร้อม โรงพยาบาลระดับ M1 ขึ้นไป มีการดำเนินการแล้ว ๙๕ แห่ง (ร้อยละ ๗๑.๙๖) และยังไม่ได้ดำเนินการ ๓๓ แห่ง (ร้อยละ ๒๘.๐๔) สำหรับแอปพลิเคชันหมอพร้อม ประชาชนสามารถรับรู้ การสื่อสารเรื่องฝุ่น PM_{2.5} และสามารถจองคิวออนไลน์เข้าคลินิกมลพิษได้

๒.๕ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ดำเนินการส่งหนังสือไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อชักชวนความเข้าใจและขอความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM_{2.5}) โดยใช้งบประมาณกองทุนหลักประกันสุขภาพท้องถิ่น

๓. รายงานผลการดำเนินงานด้านการแพทย์และสาธารณสุข (ระดับจังหวัด)

๓.๑ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี สถานการณ์ฝุ่นละออง PM_{2.5} เมื่อวันที่ ๑๙ - ๒๔ มกราคม ๒๕๖๘ มีค่าฝุ่นอยู่ในระดับมีผลกระทบต่อสุขภาพ ๙๖.๔ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร จึงมีการเปิดศูนย์ PHEOC และผู้ว่าราชการจังหวัดเพชรบุรี ออกประกาศเขตพื้นที่เฝ้าระวังและป้องกันโรค PM_{2.5} มีการดำเนินงานตาม มาตรการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ดังนี้

๑) มาตรการที่ ๑ สร้างความรอบรู้ มอบหมายให้สาธารณสุขอำเภอและโรงพยาบาลทุกแห่ง รายงานค่าฝุ่นละอองโดยอ้างอิงจากสถานีตรวจวัดกรมควบคุมมลพิษ หรือ ดาวเทียม Gistda ๒ ครั้งต่อวัน เวลา ๐๗.๐๐ น. และ ๑๕.๐๐ น. มีการลงพื้นที่สร้างความรอบรู้การป้องกันสุขภาพจากฝุ่น และส่งเสริมองค์กรลดมลพิษ

๒) มาตรการที่ ๒ ลดและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพ ยกระดับการเฝ้าระวังผลกระทบต่อสุขภาพ และแจ้งเตือนความเสี่ยงอย่างรวดเร็ว มีการออกประกาศจังหวัดเพชรบุรีเขตเฝ้าระวังและป้องกันโรคจากฝุ่น และขยายห้องปลอดฝุ่นและมุ้งสูฝุ่นให้ครอบคลุมทุกพื้นที่

๓) มาตรการที่ ๓ จัดบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ขยายเครือข่ายบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ครอบคลุมสถานพยาบาล ๘ แห่ง จัดทีมปฏิบัติการดูแลสุขภาพประชาชนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มเปราะบางในพื้นที่ และสนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลแก่กลุ่มเสี่ยง

๔) มาตรการที่ ๔ เพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการ มีระบบศูนย์ PHEOC ตอบสนองเหตุการณ์ในพื้นที่อย่างเข้มข้น และทำหนังสือถึงท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรีในการบังคับใช้ พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการบังคับใช้ พ.ร.บ.โรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๖๒

๓.๒ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย สถานการณ์ฝุ่นละออง PM_{2.5} ในจังหวัดสุโขทัยมีค่าฝุ่นอยู่ในระดับมีผลกระทบต่อสุขภาพ จึงมีการสื่อสารแจ้งเตือน ๒ ครั้งต่อวัน เวลา ๐๙.๐๐ น. และ ๑๕.๐๐ น. และได้มีการเฝ้าระวังข้อมูลผู้ป่วย ๔ กลุ่มโรค และมีผลการดำเนินงานตามมาตรการด้านการแพทย์และสาธารณสุข ดังนี้

๑) มาตรการที่ ๑ สร้างความรอบรู้ให้ประชาชน สร้างชุมชนต้นแบบสื่อสารความเสี่ยง สร้างความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากมลพิษอากาศ ติดตามสถานการณ์และประชาสัมพันธ์ โดยมีการสื่อสารและแจ้งเตือนผ่านระบบดิจิทัล รณรงค์ขอความร่วมมือห้างค้าปลีกโดยใช้กลไกอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาสัมพันธ์ให้ตระหนักถึงผลกระทบต่อสุขภาพ

๒) มาตรการที่ ๒ การลดและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน จัดทำห้องปลอดฝุ่นในสถานบริการสาธารณสุข ๓๐๒ ห้อง ลงพื้นที่เยี่ยมผู้ป่วยกลุ่มเปราะบาง มอบหน้ากากป้องกันฝุ่นในพื้นที่ มีแผนจัดสรรถุงใส่ฝุ่น จำนวน ๓๖ ชุด จำแนกรายอำเภอละ ๔ ชุด มอบให้กลุ่มเปราะบาง

๓) มาตรการที่ ๓ จัดบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุข จัดบริการคลินิกมลพิษอากาศ คลินิกเวชกรรมสิ่งแวดล้อมและให้คำปรึกษามลพิษออนไลน์ จำนวน ๒ แห่ง ได้แก่ โรงพยาบาลศรีสวรรค์สุโขทัย โรงพยาบาลสุโขทัย และขยายผลสู่โรงพยาบาลชุมชนทั้ง ๗ แห่ง ทั้งนี้ สามารถนัดหมายรับบริการคลินิกมลพิษผ่านหมอพร้อม

๔) มาตรการที่ ๔ เพิ่มประสิทธิภาพบริหารจัดการ สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบังคับใช้ พ.ร.บ.การสาธารณสุข พ.ศ.๒๕๓๕ ให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านแจ้งเตือนประชาชน งดการเผาในที่โล่งทุกชนิด มีการออกประกาศข้อแนะนำในการป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพ เสนอนโยบายมาตรการ Work Form Home สำหรับหน่วยงานราชการ หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ สถานประกอบการ สถานศึกษา ภาคเอกชน ตาม พ.ร.บ.ควบคุมโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม พ.ศ.๒๕๖๒ ส่งเสริมการบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมปัญหาการเผาในที่โล่งแจ้ง รวมทั้งผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำหน้ากากป้องกันฝุ่น

ทั้งนี้ประชาชนได้มอบหมายให้ทุกจังหวัด เตรียมสนับสนุนหน้ากากอนามัยให้กับประชาชน กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเด็กเล็กและกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ตามแนวทางที่กำหนด พร้อมทั้งรายงานข้อมูลทรัพยากรคงคลัง ผ่านช่องทางรายงานของกองสาธารณสุขฉุกเฉิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ดำเนินการขยายบริการด้านการแพทย์และสาธารณสุขให้ครอบคลุม และจัดบริการห้องปลอดฝุ่นครอบคลุมทุกพื้นที่ จัดทำข้อมูลประชาชนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มเปราะบางในพื้นที่ เพื่อเฝ้าระวังและดูแลผลกระทบต่อสุขภาพเชิงรุก รวมถึงเน้นย้ำการรายงานข้อมูลผู้ป่วย ๔ กลุ่มโรค ผ่านช่องทางรายงานของกรมควบคุมโรค พร้อมทั้งมอบกรมวิชาการรายงานความก้าวหน้าผลการดำเนินงานตามบทบาทภารกิจและข้อสั่งการของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

คณะทำงานกลุ่มภารกิจประสานงานและเลขานุการ (Liaison)

ผู้สรุปการประชุม

ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขฉุกเฉิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ผู้ตรวจสรุปการประชุม